

บทที่ 3

สิ่งซึ่งประกอบขึ้นเป็นนิติบุคคล

นิติบุคคล เป็นบุคคลตามกฎหมายดังกล่าวมาแล้วจึงย่อมมีสิ่งซึ่งประกอบขึ้นเป็นนิติบุคคลเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาคือ ต้องมีสัญชาติ มีชื่อ มีความสามารถในการทำนิติกรรมแต่โดยเหตุที่นิติบุคคลไม่มีชีวิต เชิงบุคคล-ธรรมดา การจัดการนิติบุคคลจึงย่อมแตกต่างจากบุคคลธรรมดาต้องมีตัวแทน กระทำแทน และนิติกรรมบางอย่าง นิติบุคคลไม่มีสิทธิและหน้าที่ที่จะกระทำ

1. **สัญชาติและชื่อนิติบุคคล** นิติบุคคลที่ก่อตั้งขึ้นโดยกฎหมายไทย ย่อมมีสัญชาติไทย และต้องมีชื่อของนิติบุคคลด้วย ชื่อนิติบุคคลจะมีปรากฏในพระราชบัญญัติจัดตั้งนิติบุคคลนั้น ๆ หรือตามคำขอก่อตั้งนิติบุคคล เช่น บริษัท จำกัด หรือชื่อวัด ชื่อสำนักสงฆ์ ชื่อมิชชันโรมันคาซอลิก ชื่อสหกรณ์ ชื่อจังหวัด กระทรวงหรือทบวง กรมแล้วแต่กรณี

2. **ภูมิลำเนาของนิติบุคคล** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 68 บัญญัติว่า "ภูมิลำเนาของนิติบุคคลได้แก่ถิ่นอันเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ หรือถิ่นอันเป็นที่ตั้งที่ทำการ หรือถิ่นที่ได้เลือกเอาเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง" มาตรา 69 บัญญัติว่า "ในกรณีนิติบุคคลมีที่ตั้งที่ทำการหลายแห่งหรือมีสำนักงานสาขา ให้ถือว่าถิ่นอันเป็นที่ตั้งของที่ทำการหรือของสำนักงานสาขาเป็นภูมิลำเนาในส่วนกิจการอันได้กระทำ ณ ที่นั้นด้วย"

จะเห็นได้ว่าภูมิลำเนาของนิติบุคคลได้แก่

1. ถิ่นที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่หรือถิ่นอันเป็นที่ตั้งที่ทำการอยู่

2. ถิ่นที่เลือกเอาเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับหรือ
ตราสารจัดตั้ง

3. ถิ่นอันเป็นที่ตั้งของที่ทำการแห่งอื่นนอกจากสำนักงานใหญ่หรือ
ของสำนักงานสาขา

1. ถิ่นที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่หรือถิ่นอันเป็นที่ตั้งทำงานอยู่ หมายความว่าปกติภูมิลำเนาของนิติบุคคลจะตั้งอยู่ ณ ถิ่นอันเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่หรือถิ่นอันเป็นที่ตั้งที่ทำการของนิติบุคคลนั้น เช่นภูมิลำเนาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงย่อมอยู่ ณ ที่ตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง แขวงหัวหมาก บางกะปิ กทม.

2. ถิ่นที่เลือกเอาเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับหรือ
ตราสารจัดตั้ง มาตรา 68 กำหนดให้นิติบุคคลสามารถมีภูมิลำเนาเฉพาะการ เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา โดยบัญญัติว่าสามารถมีภูมิลำเนาเฉพาะการได้ตามที่มีไว้ในข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง ในทางปฏิบัติแม้มิได้ระบุไว้ในข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้งนิติบุคคล ๆ ก็อาจต้องจ่ายอ้อมมีภูมิลำเนาเฉพาะการ ณ ถิ่นอันเป็นสถานที่ตั้งที่ทำการเพื่อกิจการใดโดยเฉพาะด้วย

3. ถิ่นอันเป็นที่ตั้งของที่ทำการแห่งอื่นนอกจากสำนักงานใหญ่หรือ
ของสำนักงานสาขา นิติบุคคลที่มีที่ทำการหลายแห่งแต่ละแห่งย่อมเป็นภูมิลำเนาด้วย หรือนิติบุคคลที่แยกสาขาออกจากสำนักงานใหญ่ ถิ่นอันเป็นที่ตั้งของสำนักงานสาขาถือเป็นภูมิลำเนาของนิติบุคคลนั้น เฉพาะส่วน ในกิจการที่ได้กระทำลง ณ ถิ่นนั้น ๆ ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 807/2517 บริษัทจำเลยที่ 1 จดทะเบียนและตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ต่างประเทศไม่มีสำนักงานสาขาในประเทศไทย แม้บริษัทจำเลยที่ 1 จะมองให้บริษัทจำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนในประเทศไทยก็ยังไม่

ได้ว่าบริษัทจำเลยที่ 1 มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศอื่นจะทำให้โจทก์ฟ้องบริษัท
จำเลยที่ 1 ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1318/2513 บริษัทต่างประเทศซึ่งมีภูมิลำเนา
อยู่นอกราชอาณาจักรขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย เมื่อบริษัทนั้นมีสาขาสำนักงาน
ใหญ่ในประเทศไทยและหนี้ก็เป็นหนี้ที่เกิดแต่การที่จำเลยซื้อสินค้าจากสาขา
สำนักงานของบริษัท ซึ่งถือได้ว่าบริษัทนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยด้วย ตาม
มาตรา 71 วรรค 2 การขอรับชำระหนี้ในกรณีเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ตาม
เงื่อนไขในมาตรา 178 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 279/2513 ฟ้องกล่าวว่าฟ้องธนาคารไทยพัฒนา
จำกัดสาขาวัดตึก แม้จะไม่ได้ความว่าธนาคารสาขานั้นเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติ-
บุคคลก็ถือว่าฟ้องธนาคารไทยพัฒนาจำกัดนั้นเอง เพราะบริษัทจำกัดนั้นนอกจาก
สำนักงานแห่งใหญ่แล้ว จะมีสำนักงานสาขาที่ใดอีกก็ได้ และสาขาของบริษัทก็คือ
ส่วนหนึ่งของบริษัทนั้นเอง ไม่ต้องจดทะเบียนสาขาได้เป็นบริษัทขึ้นอีก